

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1664

§. I. Extam constanti caelestium corporum situ & circumuolutione,
Philosophi Ethnici vnum tantùm esse collegerunt summum Deum omnium
gubernatorem. Et quidem rectè.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13517

nimis etiam quæ sub Luna sunt reculis dirigendis adhiberi; tum verò exclamaui, *Nimis profunde factæ sunt cogitationes tuæ.* quis hoc credidisset? istud quidem mihi persuadere conabatur humana Philosophia, ea quæ hîc contingunt casum ferre, fortunamque moderari: neque nêris intemperiem, neque animalium vitam mortemue, neque terræ vicissitudines, diuinæ curæ subiacere, utpote quæ tantâ maiestate prorsus indigna sint: at verò cum omnia cæli instrumenta ad hoc dirigi & disponi video, ut sublunaribus dirigendis Artifici deseruiant & ad manum sint, tum verò *Confessus sum tibi Domine, quia terribiliter magnificatus es.* Hoc itaque iam ago, ut existimationem quam de Deo concepimus, magis augeam. Ostendam liquidò, non ingentium modò, quæ toto cælo vagantur corporum, curam gerere præstantissimum artificem Deum, verum & minimis etiam rebus attentissimum inuigilare: neque adeo hoc esse indignum Deo, ut etiam hunc in finem, totam cæli symmetriam composuerit, & attemperarit.

S. I.

Extam constanti & uniformi celestium corporum situ & circumuolutione, Philosophi Ethnici, unum tantum esse summum Deum & gubernatorem collegerunt. & hoc quidem rectè.

A maiorii corporum consideratione, ad minorum etiam expensionem descendendum est.

QVOD si ingentium machinarum, instrumentorumque quæ in Sanctuario Dei, hoc est in arcano illo gubernatoris nostri conclau i utcunque conspeximus & verò etiam suspeximus, sola consideratio; eorumque sic quasi per nubem conspecta præstantia, ingentem quandam admirabilemque de eccellente artificis mente opinionem ceperit concitare; operæ pretium me facturum existimo, si in minora quædam, quæque quia iis assueuimus minùs æstimantur, oculos mentemque referamus. ex quibus profectò illud consecuturos nos video, ut maiorem adhuc ex iis admirationem opinionemque Artificis conceptuti sinus animo; unicum sanè Tranquillitatis omnis ut dixi fundamentum; ac propterea omnibus ingenij viribus, animo, tranquillus ut sis, altissime infigendum.

Certè

2. Certè ea quam hactenus proposui, attentè cælestium corporum inspectio, stupendus ille tantâque arte dispositus planetarum, stellarumq; ordo & situs, æquabilitas & constantia in cursu tam vario tam diuturna sibi que semper similis, influxuum verò effecta tam diuersa, tam necessaria, tam iucunda, totique atmospheræ tam accommoda, ita gentilium quoque oculos animosque suâ præstantiâ perculerunt, vt quamuis in ordinem omnia redigere, omnia ingenij sui viribus conarentur expendere & dimetiri, illud tamen statuerint, mentem aliquam existere necesse esse, hoc est, ni fallor supremum Deum, cuius arbitrio & designatione, hæc quæ oculis videbant, tam aptè concinneque, tam ad numeros omnes exactè fuere composita, & verò etiam disposita.

3. Quamuis autem planetis singulis, & orbibus, quibus diuersum inesse motum perspiciebant, singulos etiam diuersosque genios affigerent, hoc est minores vt ipsi appellabant Deos (Angelos diceremus nos) eorum cursus qui temperarent, machinæque quisque suæ conseruandæ & obseruandæ attenderent; illud tamen etiam rectè colligebant homines acutissimi, fieri minimè potuisse, vt tanta proportio, tanta symmetria, tanta tamque accurata coniunctio & ordo seruaretur tot annorum euolutis iam spatiis, sine yllâ dissentione, concussione, aut incurso impactorum inter se corporum, tantâ tamen properantium celeritate; nisi vna & verò vnica esset Mens, cuius ingenio omnia fuerint expensa, arbitrio disposita, & tandem imperio perfecta; ac deinde genis tradita, gubernanda tamen non suo genio, sed secundùm Mentis illius vnica ac supremæ æternas leges.

Ex cælestium instrumentorum symmetriâ, gentiles collegere, vni esse omnium moderatorem Deum.

4. Rectè collegerunt id Philosophi; Vnicus sit oportet qui dirigat omnes, vbi agunt plures; & quo plures sunt qui agunt, eò maior vni tribuenda est auctoritas; ne dum non vnus agere satagit, turbentur, & sic frustra laborent omnes. Certè dum magnificentum quoddam erigendum est ædificium, quisque opifex artem exercet suam: & rusticus quidem fundamento iaciendo terram excauat; latomus ordine ad libellam componit lapides, quos ad rectos angulos lapicida detruncauit: anchoras autem cæteraque ferramenta ferrarius adaptat faber. cum carpentarius trabibus tigillisque decurtandis & dedolandis totus incumbit, quisque suo intentus operi. Quòd si verò quis curiosus inquirat, ecurrat

Probatur eos rectè id collegisse.

fores quidem non longiori tractu fossas eruderent, latomi non altiùs muros educant, cur hæc quæ dantur, non verò alia à lapidibus saxa excipiant, cur eo loco columnas figant, cur columnæ ad istam non verò ad aliam reducantur figuram, cur trabes ad talem longitudinem decurrantur? si id illi reponas, murorum interuallo ut conuenirent, latomos ad eam & non ad aliam mensuram muros eduxisse; rogabit illico, quid quæso causæ sit, cur carpentarius suam operam cæmentario potius, quam suam hic illi accommodet? Atque hinc quidem rectè conficiet, alium quendam esse cui pareant singuli, & cuius industriam omnes dirigantur. Neque qui tot tamque diuersa inter nauticos homines munia contemplatur, hos quidem vela substringere, alios expandere; rudentes hos attrahere, remos expedire alios; hunc assidere clauo, hunc bolidem dimittere, illum altitudinem Solis quadrante annuloue excipere; alium vento, alium inuigilare clepsydri; minùs euidenter conieciet, non pro cuiusque libitu hæc ita fieri, verùm Magistri alicuius, & quidem vnius arbitrio, tantum in tam dispari labore stare consensum.

*Si enim
plures ef-
sent, sub
vno mode-
ratore non
dependetes,
aut nun-
quam exci-
tisset hac
rerum ma-
china, aut
exciderit-
set.*

Hæc sane argumentandi methodo, olim Philosophi in vnius omnia dirigentis Dei cognitionem fuere delapsi. Nam ut ita foret, & vnus quidem genius, minorue Deus (Angelum dicamus nos) Solem efformasset, Lunam alter, alter Iouem aut Saturnum, alij astra cætera cælorumque orbes, singuli singula efformare potuissent, atque si ita vis etiam efformassent; quo pacto fieri potuit, ut eam quisque magnitudinem obseruaret, quæ corporibus omnibus inter sese aptandis sigillatim conueniret, nisi vnius designatione singula rite determinentur? Hoc verò si non fiat, en quanta illico, minores inter Deos subortura est contentio, quanta rixæ, bella quam atrocia? nemo enim de iure suo quidquam concederet, nec vllam pateretur in suo opere mutationem. Certè minor ille Deus seu genius Lunæ opifex contendere potuisset, opus suum non vique adeo deprimi debere, ut postremo loco & terris proximo statuatur; non adeo esse deforme, ut non in ipso firmamento figi possit inter alia astra conspicuum. Solis vero genius id volet euincere, ut saltem non infra Iouem, edentulumque Saturnum detrudatur, neque lucidissimum sanè sidus præ plumbeo obscuroque debere contemni. Rursus conqueretur cur suus planeta, tantâ celeritate non sine
offensionis

offensionis periculo impellendus sit, ut vno absoluat anno cursum, quem tardipes ille, veterosusque senecio Saturnus inquam, non nisi triginta statuat annis conficere? quid, quod non leuis hic rursus Lunæ genio detur conquerendi ansa, ut quæ viginti nouem diebus vastum illud iter cogatur absoluere, quod Sol anno vno, Saturnusque triginta pro suâ commoditate lentus legit; cui libeat, inquit, ita gyrare æternitate ut sic dicam totâ, ita circumferri, ita rotari, toties oriri, toties occumbere, toties lumen amittere, toties vmbra terræ subire, toties Soli se opponere, toties eclipsum pati? patiantur hæc qui volent, ego certè non feram, non patiar. En nonne hæc ampla, & quidem iusta contentionum est materia? & nisi quis vnus omnibus imperet, quis turbatos animos sedabit, quis rebus cælestibus modum ponet? Profectò bella oriri, mutuisque odiis perire, minores illos Deos necesse est; cælestiaque illa corpora, mutuâ inter se collisione & arietatione detergeri, & labefactari. Minimè igitur tot inter bella, animorumque dissensiones, tot iam annorum millibus stetit stabilis illa cælorum astrorumque harmonia, nisi ad vnus imperium nutumque attemperata.

Hoc inquam filo ducti Philosophi, ad agnitionem vnici Dei, cuiusque arbitrio & Prouidentia cælorum orbis dirigantur, deuenere.

§. II.

*Non rectè tamen voluere Philosophi Dei Prouidentiam ad
sublunaria sese non extendere*

6. ET hætenus quidem rectè ratiocinando prouecti sunt Philosophi: illud tamen perperam inter sua dogmata statuere, quod cælis tantummodò diuinam affigentes Prouidentiam, ad sublunares res eam descendere, minimè sint passi, errore si vel rationem solam spectes, sanè grauissimo. Aristoteli dogma tam futile adscribit D. Ambrosius, *Aristoteles*, inquit, *asserit vsque ad Lunam, eius descendere prouidentiam*, quod quidem Epicuræis ita placuit, ut expansis illud brachijs sint complexi. Pugnans illi Deum, ut sanè cælestia moderetur corpora, minora tamen hu-

*Non rectè
tamen statu-
erunt
Philosophi
Dei sublunaria
non
curare.*